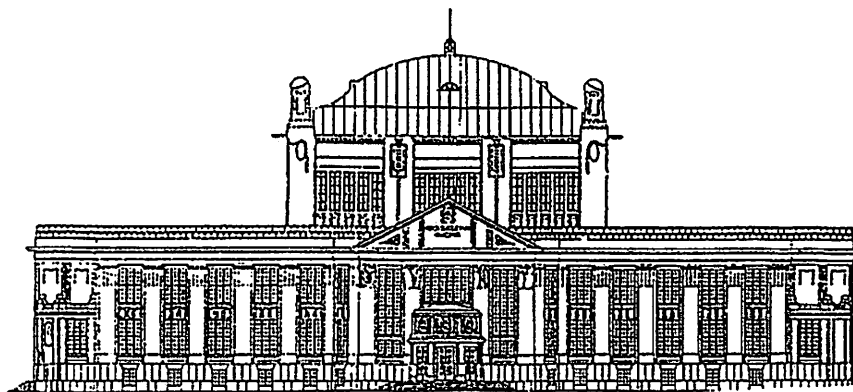

HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV

**GODIŠNJI PLAN I PROGRAM RADA USTANOVE
ZA 2022. GODINU**

Zagreb, srpanj 2021.

Sadržaj

Uvod	3
Misija i smjer razvoja	4
1. Dostupnost i korištenje gradiva	5
1.1. Dostupnost i korištenje putem mrežnog kataloga i portala	5
1.2. Dostupnost i korištenje u HDA	6
1.3. Obrada i opis gradiva	6
2. Uključenost korisnika i javnosti	9
2.1. Programi i sadržaji namijenjeni široj javnosti	9
2.2. Izdavačka djelatnost	10
2.3. Znanstveno – istraživačka djelatnost	11
3. Dugoročno očuvanje arhivskog gradiva	13
3.1. Podrška stvarateljima u upravljanju dokumentacijom	13
3.2. Spremišta i upravljanje gradivom u spremištima	14
3.3. Konzerviranje i restauriranje	15
3.4. Zaštitno i sigurnosno snimanje (mikrofilmiranje, digitalizacija)	16
4. Podrška razvoju arhivske službe u RH	18
4.1. Matični poslovi javne arhivske službe	18
4.2. Sukcesija arhivskoga gradiva bivše SFRJ	18
4.3. Povećanje stručnih kompetencija i dijeljenje znanja	19
4.4. Administrativna i tehnička podrška radnim procesima	20

Uvod

Hrvatski državni arhiv (HDA) javna je ustanova čiji je osnivač Republika Hrvatska. Nadležan je za arhivsko gradivo središnjih državnih tijela, državnih upravnih organizacija i drugih javnih i privatnih institucija od značaja za hrvatsku povijest i društvo u cjelini. Kao matična ustanova javne arhivske službe pruža potporu drugim arhivima i ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo. Nadležnost i djelatnost arhiva uređeni su Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima i odgovarajućim provedbenim propisima.

U HDA se čuva oko 30.700 dužnih metara arhivskoga gradiva nastalog djelovanjem središnjih tijela državne uprave i pravosuđa, prosvjetnih, znanstvenih, kulturnih, zdravstvenih i vojnih ustanova, kao i djelatnošću istaknutih pojedinaca i obitelji, koje svjedoči o tisuću godina hrvatske povijesti. Osim što brine o konvencionalnome gradivu („na papiru“), u okviru HDA kao jedan od njegovih odjela djeluje Hrvatska kinoteka kao nacionalni filmski arhiv koji čuva hrvatsku filmsku baštinu, zbirku stranoga filma te drugo audiovizualno gradivo. Tu je potom Središnji fotolaboratorij koji pohranjuje i brine o zaštiti fotografskoga gradiva, te u depozitu - ali organizacijski i funkcijski kao zaseban odjel HDA - pridružen Arhiv Zagrebačke nadbiskupije te Metropolitanska knjižnica. Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju, kao i Odjel za digitalno gradivo i informacijske tehnologije, upotpunjuju sve aspekte brige za zaštitu arhivskoga gradiva na svim medijima i u svim fazama životnoga ciklusa pojedinoga arhivskog zapisa. Temeljna je zadaća HDA osigurati svim zainteresiranim osobama slobodan i neometan pristup ovome gradivu u svojim čitaonicama, te putem mrežnoga kataloga.

Za stvaratelje i posjednike javnoga arhivskoga gradiva u svojoj nadležnosti, HDA osigurava podršku u zaštiti i obradi njihova gradiva, pruža im savjetodavne usluge, vodi programe stručnoga osposobljavanja i usavršavanja, te nadzire stanje i mjere zaštite gradiva. Zajedno s njima provodi postupke vrednovanja dokumentarnoga gradiva i odlučuje o tome koje će se gradivo u konačnici trajno čuvati u arhivu kao povijesni izvor i dio nacionalne kulturne baštine, odnosno, koje će trajno osiguravati moralnu i materijalnu zaštitu pojedinaca, društvenih skupina i države RH kao pravne tvorevine.

HDA je matični arhiv javne arhivske službe u Republici Hrvatskoj, te kao takav skrbi za razvoj normi stručnoga rada u arhivima, pruža im podršku u radu, vodi matične evidencije arhivske službe u RH, te organizira programe temeljnoga i cjeloživotnoga stručnog usavršavanja. HDA također skrbi za međunarodnu suradnju u arhivskoj djelatnosti, te evidentira gradivo od značaja za RH u drugim zemljama.

Misija i smjer razvoja

Misija

Naša je misija osigurati dostupnost i iskoristivost arhivskoga gradiva kojega čuvamo i za kojega smo nadležni, te njegovim korištenjem poticati stvaranje novih vrijednosti za ukupnu društvenu zajednicu, za državu kao političku zajednicu, kao i za društvene grupe i pojedinačne osobe.

Hrvatski državni arhiv nadležan je, i u konačnici preuzima arhivsko gradivo središnjih državnih tijela i javnih institucija koje djeluju na području RH, radi cjelovitoga dokumentiranja različitih segmenata društvene, kulturne, gospodarske i političke povijesti, a razmjerno brine i o gradivu privatnih stvaratelja koji svojim radom produciraju arhivsko gradivo od nacionalnoga značaja. Preuzeto javno i privatno gradivo u HDA se obrađuje, te se osiguravaju uvjeti njegova trajnoga čuvanja i zaštite. HDA surađuje sa stvarateljima gradiva u zaštiti gradiva prije preuzimanja, pruža usluge korisnicima, priprema kulturne i druge javne programe, te, kao matični arhiv, pruža podršku ostalim javnim arhivima u RH u obavljanju njihove djelatnosti.

Smjer razvoja

Osigurat ćemo brz i potpun pristup arhivskome gradivu kojega čuvamo, te biti mjesto prepoznatljivo po kvaliteti usluga i pozitivnom korisničkom iskustvu za širok spektar korisnika i posjetitelja.

Vrijednost arhivskoga gradiva očituje se na različite načine. Za istraživače i pružatelje informacijskih usluga ono je jedinstven izvor podataka, za institucije podrška u poslovanju, za pravne i fizičke osobe sredstvo za zaštitu i ostvarenje njihovih prava, a za javnost i građane-pojedince poveznica s prošlošću, baštinom i identitetom. Zadaća je arhiva omogućiti da ove vrijednosti budu što potpunije iskorištene putem svakodnevne nadogradnje poslovnih koncepata i procesa.

1. Dostupnost i korištenje gradiva

Aktivnosti koje se odnose na povećanje dostupnosti i korištenja gradiva u 2022.-oj bit će usmjerene na obradu još neobrađenoga ili nedostatno opisanoga gradiva, izradu novih obavijesnih pomagala, povećanje dostupnosti objavljivanjem digitaliziranih obavijesnih pomagala i digitaliziranoga gradiva putem mrežnoga kataloga i portala, te poboljšanje dostupnosti gradiva *in situ*.

1.1. Dostupnost i korištenje putem mrežnoga kataloga i portala

Kod planiranja aktivnosti ovoga područja, rukovali smo se činjenicom da je Vijeće Europske unije donijelo *Provedbenu odluku Vijeća o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Hrvatske*, čija se jedna komponenta odnosi na *Javnu upravu, pravosuđe i državnu imovinu*, a jedan od segmenata te komponente odnosi se i na *Unaprjeđenje digitalne infrastrukture i usluga javnog sektora razvojem nacionalnog arhivskog informacijskog sustava i jačanjem nacionalne mreže arhiva*, koja se izravno odnosi na arhivsku službu. Imajući na umu da se navedeni segment sastoji od predviđene tri glavne grupe aktivnosti: digitalizacija gradiva pravosuđa, razvoj nacionalnoga arhivskog informacijskog sustava i repozitorija za pohranu digitaliziranoga gradiva, te jačanje spremišnih kapaciteta 8 državnih arhiva za preuzimanje konvencionalnoga gradiva (gradiva na papiru) u tom smo smislu predvidjeli i naše odnosne aktivnosti.

U ovome poglavlju *Plana rada HDA za 2022.*, navedeno se napose odnosi na aktivnosti vezane uz digitalizaciju gradiva pravosuđa, te razvoj nacionalnoga arhivskog informacijskog sustava, u svrhu povećanja dostupnosti i korištenja arhivskog gradiva. Iako je HDA, nastavno na svoje obveze sukladno Pravilniku o upravljanju dokumentarnim gradivom izvan arhiva, objavio niz dokumenata koji usmjeravaju proces digitalizacije na način koji će osigurati dugotrajno očuvanje digitalnoga i digitaliziranoga gradiva, projekt digitalizacije gradiva pravosudnih tijela zahtijevat će znatan pojedinačni konzultativni angažman, u svrhu postizanja osnovnoga cilja: unaprjeđenja usluga javnoga sektora.

Podatci o fondovima/zbirkama kao i digitalizirano gradivo, pripremat će se također za objavu u relevantnim međunarodnim (Europeana, Archives Portal Europe, i dr.), kao i drugim nacionalnim skupnim katalozima, odnosno portalima, za što ćemo i u 2022. osiguravati potrebne alate. Na taj će se način povećati vidljivost primarnoga kataloga, te proširiti baza njegovih potencijalnih korisnika.

Aktivnosti na unaprjeđenju procesa digitalizacije i objavi digitaliziranih snimki, intenzivno će se usklađivati i s aktivnostima u okviru nacionalnoga programa digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe, kojega vodi Ministarstvo kulture (trogodišnji/četverogodišnji program *Digitalizacija kulturne baštine, e-Kultura 2019 – 2021*, koji je zbog izvanrednih okolnosti pandemije covid-19 bolesti iznimno produljen do 2022.).

Poticanje i provođenje digitalizacije arhivskog gradiva, stvaranje novih sadržaja i usluga, te organizacija umreženoga i produktivnog okruženja kojega nastojimo ostvariti, rezultiraju kontinuiranim godišnjim prirastom digitalnoga gradiva (bilo da je riječ o izvorno nastalome digitalnome gradivu ili gradivu koje u HDA ili kod javnih stvaratelja nastaje kao rezultat digitalizacije konvencionalnoga gradiva), te dodatnom potrebom opremanja i proširenja postojećih kapaciteta.

U sljedećemu razdoblju dosljedno ćemo ulagati u nabavu licenci potrebnih za korištenje postojeće Microsoft okoline, kao podršku većini naših poslovnih procesa.

1.2. Dostupnost i korištenje u Arhivu

Arhivsko gradivo i knjižnična građa i nadalje će najvećemu broju korisnika biti dostupno u Velikoj čitaonici i drugim prostorima na Marulićevu trgu, kao i drugim našim lokacijama. Korisnicima će se pružati informacije o gradivu relevantnom za teme njihovih istraživanja, te informacije o uvjetima i načinu korištenja gradiva. Predviđanje broja korisnika tijekom 2022. nezahvalna je zadaća, budući se višegodišnji prosjek od cca 7000 dnevnih posjeta prije pandemije, u 2020. g. gotovo prepolovio, ne samo zbog već spomenute pandemije, nego i zbog dvaju razornih potresa koji su Zagreb pogodili u ožujku i prosincu 2020. No, pokazatelji prve polovice 2021., u kojoj je bilo oko 3.370 posjeta (korisničkih i po drugoj osnovi: kontrolirani razgledi, predavanja, otvorenja /malobrojnih/ izložbi, promocije, ...), govore da ćemo u sljedećoj godini moguće biti na predpandemijskoj razini. Ukoliko tome kao posjetitelje dodamo naše pratitelje na YouTube kanalu, fb i instagram mrežama, pretpostavka je da će programe HDA u 2022. pratiti ukupno oko 10.000 korisnika.

Glede obima korištenja gradiva, očekuje se izdavanje oko 45.000 jedinica arhivskoga i knjižničkoga gradiva u konvencionalnome i digitalnom obliku, te izrada oko 150.000 analognih i digitalnih snimaka gradiva.

Osim u čitaonicama na Marulićevom trgu, gradivo će korisnicima biti dostupno i u čitaonici Odjela Depozit Zagrebačke nadbiskupije na Kaptolu 27, te u čitaonici namijenjenoj za korištenje filmskoga gradiva Odjela Hrvatske kinoteke na Savskoj cesti 131.

Osigurat će se pouzdana i pravovremena usluga korisnicima koji se HDA obraćaju pisanim zahtjevima za podatcima o gradivu ili iz gradiva, preslikama ili istraživanjem za njihove potrebe. Očekuje se oko 2100 takvih zahtjeva.

U skladu s novim Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018, NN 98/2019) i njegovim provedbenim propisima, u 2021. godini ažurirale su se interne procedure i pravila korištenja gradiva, koje će – nadamo se – u 2022. dodatno unaprijediti taj segment naših javnih usluga.

1.3. Obrada i opis gradiva

Nastavit će se obrada fondova za čije korištenje u neposrednom, ali i duljim prethodnim razdobljima postoji pojačani interes javnosti (fondovi tijela izvršne i zakonodavne vlasti socijalističkoga razdoblja, fondovi vlastelinstava, osobni fondovi i dr.) kao i pedesetak drugih fondova i zbirki. Za veći broj fondova i zbirki završit će se obrada i izrada obavijesnih pomagala započeta u prethodnom izvještajnom razdoblju. Različitim fazama arhivističke obrade (analiza povijesti stvaratelja i fonda/zbirke; identifikacija gradiva i izrada plana sređivanja; razvrstavanje u arhivske jedinice prema planu sređivanja, vrednovanje, izrada i verifikacija novih obavijesnih pomagala, tehničko sređivanje i opremanje gradiva, revizija, dopuna i pregled te prijepis postojećih obavijesnih pomagala), bit će obuhvaćeni sljedeći fondovi/zbirke:

1. HR-HDA-20. Ugarska dvorska komora. Riječki spisi
2. HR-HDA-439. Lička graničarska pukovnija
3. HR-HDA-447. Petrovaradinska graničarska pukovnija
4. HR-HDA-459. Pukovnijski sud u Sremskoj Mitrovici
5. HR-HDA-487. Ministarstvo oružanih snaga NDH
6. HR-HDA-692. Vlastelinstvo Ribnik
7. HR-HDA-717. Obitelj Gotal
8. HR-HDA-738. Obitelj Kukuljević
9. HR-HDA-955. Carsko kraljevsko Ministarstvo poljoprivrede. Dalmatinski spisi

10. HR-HDA-1205. 369. pojačana pješačka pukovnija
11. HR-HDA-1210. Zbirka dokumenata ustanova i postrojbi talijanske vojske
12. HR-HDA-1214. Zbirka vojska i oružništvo
13. HR-HDA-1250. Ustaška vojnica
14. HR-HDA-1695. Vojno zapovjedništvo u Zadru (1869-1870)
15. HR-HDA-79. Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove. Kulturno-tehnički odsjek
16. HR-HDA-88. Kraljevsko rudarsko satništvo (1859-1918)
17. HR-HDA-139. Osječka oblast (1924-1929)
18. HR-HDA-155. Banovina Hrvatska. Kabinet bana
19. HR-HDA-174. Rudarsko glavarstvo/satništvo (1918-1941)
20. HR-HDA-226. Ministarstvo zdravstva i udružbe NDH. Glavno ravnateljstvo za zdravstvo
21. HR-HDA-258. Rudarsko glavarstvo u Zagrebu (1941-1945)
22. HR-HDA-394. Stol sedmorice
23. HR-HDA-411. Upravni sud
24. HR-HDA-535. Hrvatska udružena banka
25. HR-HDA-609. Pionir, dioničko društvo za tehnička poduzeća
26. HR-HDA-890. Personalni spisi državnih službenika Zemaljske vlade, Pokrajinske uprave, oblasnih uprava, Savske banovine, Banovine Hrvatske i ministarstva NDH. Zbirka personalija
27. HR-HDA-1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP-a (1941-1945)
28. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH (1953-1990)
29. HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju
30. HR-HDA-1409. Savjet za odnose s inozemstvom Izvršnog vijeća Sabora SRH (1958-1977)
31. HR-HDA-1410. Komisija za kulturne veze s inozemstvom IVS-a
32. HR-HDA-1453. Uprava za suzbijanje kriminaliteta RSUP SRH (PUZ)
33. HR-HDA-1560. Uprava za zatvorski sustav RSUP SRH
34. HR-HDA-1561. SDS RSUP SRH
35. HR-HDA-1602. Fond za unapređivanje kinematografije SRH (1963-1965)
36. HR-HDA-1603. Samoupravna interesna zajednica kinematografije SRH (1976-1983)
37. HR-HDA-1604. Republički fond za unapređenje kulturne djelatnosti u SRH (1956-1974)
38. HR-HDA-1605. Republička samoupravna interesna zajednica kulture (1974-1990)
39. HR-HDA-1693. Republička uprava za imovinsko-pravne poslove SRH
40. HR-HDA-367. Republički zavod za statistiku SRH
41. HR-HDA-2039. Urbanistički institut Hrvatske
42. HR-HDA-1220. Centralni komitet Saveza komunista Hrvatske
43. HR-HDA-311. Republička geodetska uprava SRH
44. HR-HDA-902. Kartografska zbirka
45. HR-HDA-904. Zbirka planova
46. HR-HDA-1769. Bogdan Radica
47. HR-HDA-1770. Božidar Rašica
48. HR-HDA-1990. August Košutić
49. HR-HDA-2066. Josip Kolanović

Nastavit će se i obrada zbirki fotografija i mikrofilmova. Kroz poslove sređivanja fotografskih zbirki i ažuriranja postojećih podataka, sumarno će se obraditi više desetaka dužnih metara nesređenoga gradiva, dok se pojedinačno planira obraditi oko 20.000 fotografskih snimaka i oko 2000 jedinica mikrofilmova iz sljedećih fondova/zbirki:

1. HR-HDA-1448. Zbirka mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji
2. HR-HDA-2022. Fedor Kritovac
3. HR-HDA-2031. Vjesnik – serija Fotodokumentacija

4. HR-HDA-2015. Zbirka fotografija Vladimira Susića
5. HR-HDA-2122. NCL Media grupa

Nastavit će se obrada pojedinih manjih cjelina gradiva nadbiskupskoga duhovnog stola, te dodatno srediti stari kaptolski spisi i sjednički spisi Prvostolnog kaptola zagrebačkoga iz 19. stoljeća. Predviđeno je sređivanje gradiva nekoliko župnih arhiva koji se zbog neprimjerenih uvjeta čuvanja preuzimaju u Nadbiskupijski arhiv, a nastaviti će se i sređivanje osnovne stručne knjižnice i knjižnoga fonda ovoga Odjela stečenog ostavštinama pojedinaca (Ivandije, Hrga, Cecelje, ...), te Kaptolske knjižnice (tzv. Metropolitanska knjižnica II). Nastavit će se posao izrade osnovnoga popisa svećenika Zagrebačke nadbiskupije tijekom njezine povijesti, započet prethodnih godina u suradnji s Društvom za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić”.

Nastaviti će se s ranije započetom obradom zbirke audiovizualnoga gradiva u svrhu izrade potpunih i točnih elektroničkih evidencija i obavijesnih pomagala, kao i povezivanja svih podataka o gradivu u jednu cjelinu, te s revizijom tehničkoga stanja i redovitim kontrolnim pregledima AV gradiva na svim nosačima s konačnim ciljem stvaranja središnjega kataloga podataka u elektroničkom obliku o svakom filmskom djelu pohranjenomu u HDA. Središnji katalog će sadržavati sve podatke o određenomu djelu ili zapisu bez obzira na vrstu gradiva, no ujedno i podatke o obradi sukladno FIAF-ovom priručniku za katalogizaciju pokretnih slika, koji obuhvaća i postojeće arhivističke standarde obrade podataka.

Za zbirke hrvatskoga audiovizualnoga gradiva te zbirke popratnoga filmskoga gradiva hrvatskoga filma nastaviti će se održavanje postojeće elektroničke evidencije te izrada obavijesnih pomagala.

Tijekom 2022. godine nastaviti će se kontinuirana revizija tehničkog stanja izvornog gradiva i redoviti kontrolni pregled i evidencija stanja distribucijskih kopija filmskih djela na svim nosačima. U tom smislu biti će neophodno nabaviti i opremu za pregled filmske vrpce, te repromaterijal za poslove tehničke obrade i zaštite filmske vrpce (specijalna ljepila, otapala, zaštitna filmska vrpca) kao i digitalne nosače i sustav za pohranu digitalnih zapisa.

Nastavit će se obrada knjižnoga fonda u Knjižnici HDA i Metropolitanskoj knjižnici u sastavu Odjela Depozit Zagrebačke nadbiskupije, uz praćenje potreba i zahtjeva korisnika i djelatnika HDA. Knjižnična građa Hrvatske kinoteke, koja također posjeduje vrijednu zbirku publikacija vezanih uz audiovizualno gradivo – povijest filma, teoriju filma, filmsku tehnologiju i slično – u proteklome je razdoblju obrađena te dostupna u katalogu knjižnice HDA, što će se nastaviti i s novim akvizicijama tijekom 2022.

Usporedno sa sadržajnom obradom, obaviti će se i pripadajuća tehnička obrada i smještaj knjižnične građe. U sljedećoj godini dovršiti će se implementacija novoga mrežnog knjižničnog kataloga (sustav *Aleph*), što će omogućiti pojačanu mrežnu vidljivost jednako na stranicama HDA kao i u Nacionalnom skupnom katalogu, što posljedično pretpostavlja i povećanje broja korisnika knjižnične građe.

U 2022. Knjižnica HDA pristupiti će, uz pomoć studenata informacijskih znanosti, zahtjevnome poslu revizije knjižničnoga fonda (preko 160.000 svezaka).

2. Uključenost korisnika i javnosti

Aktivnosti koje se odnose na uključenost korisnika i javnosti u programe HDA usmjerene su na održavanje i povećanje dostignute razine događaja namijenjenih široj javnosti i njihovu mobilnost, sudjelovanje u obilježavanju obljetnica općedruštveno značajnih događaja, redefiniranje uloge Arhiva kao mjesta isključivo istraživačkoga rada, razvijanje suradnje s drugim nositeljima istraživačkog rada na područjima relevantnima za Arhiv, proširenje suradnje s obrazovnim ustanovama i ponude sadržaja uz obrazovne programe, unaprjeđenje mogućnosti za rad zainteresiranih osoba u programima Arhiva, te unaprjeđenje komunikacije s javnošću putem društvenih mreža i drugih suvremenih komunikacijskih alata.

2.1. Programi i sadržaji namijenjeni široj javnosti

Tijekom cijele godine nastaviti će se s odvijanjem javnih programa *Kulturnoga i Filmskog četvrtka*, već prema okolnostima koje će diktirati epidemiološke mjere. Ukoliko one ostanu na dosadašnjoj razini, program će se odvijati kao i u većemu dijelu 2021. – online dostupnim filmskim projekcijama putem YouTube-kanala HDA, odnosno objavom video-sadržaja kao što su predavanja, intervjui i sl. Također ćemo u 2022. obilježiti čitav niz manifestacija među kojima su prioritetne: Međunarodni dan arhiva 9. lipnja – kojega Međunarodno arhivsko vijeće od prije nekoliko godina predlaže i tretira kao Međunarodni tjedan arhiva, potom Dan(e) HDA 10. listopada, te Svjetski dan audiovizualne baštine 27. listopada. Sudjelovat ćemo i u aktivnostima drugih djelatnosti/ustanova koje su uže ili šire vezane uz arhivsku djelatnost, kako bi se povećao interes za arhive i arhivsko gradivo, proširio krug korisnika, te unaprijedila svijest o arhivskome gradivu kao važnome segmentu kulturne baštine (Noć muzeja; Noć knjige; Dani EU baštine; Tjedan cjeloživotnoga učenja, Dan slobode medija; ...). Ukoliko će okolnosti omogućavati, nastaviti ćemo program prezentacije filmskoga gradiva iz zbirke Hrvatske kinoteke HDA putem filmskih programa u kinu Tuškanac, dijelom samostalno, a dijelom u suradnji s Hrvatskim filmskim savezom.

Dio aktivnosti koji se odnosi na dolazak većih ili manjih skupina na programe edukativnih radionica za zainteresirane grupe polaznika u i izvan HDA, te na razgled zgrade i stalnoga izložbenog postava, ovisit će o epidemiološkoj situaciji u zemlji i inozemstvu. Te aktivnosti za sad redovno planiramo.

Priredit će se tri izložbe s katalozima i/ili drugim pratećim materijalima:

1. Izložba povodom 50. obljetnice *Animafesta* (svibanj 2022.)
2. Izložba povodom Međunarodnoga dana/tjedna arhiva na zajedničku temu svih državnih arhiva *Sačuvajmo baštinu!* obilježavajući 50. godišnjicu UNESCO-ve Konvencije o zaštiti kulturne i prirodne baštine (lipanj 2022.)
3. Izložba povodom Dan(a) Hrvatskoga državnog arhiva – temom ćemo se priključiti obilježavanju 100. obljetnice rođenja naše najveće pjesnikinje Vesne Parun, čiji se osobni fond čuva u Hrvatskome državnom arhivu (listopad 2022.)

Osim vlastitih izložbi, nastaviti će se s predstavljanjem drugih arhiva i srodnih institucija u HDA, izložbama, promocijama izdanja, raznovrsnim predavanjima i drugim kulturno-prosvjetnim aktivnostima. Obzirom na tehničke zadatosti, u najvećoj će se mjeri omogućiti i gostovanja izložbi HDA u drugim institucijama u Hrvatskoj i inozemstvu; planira se 3 - 4 takvih gostovanja.

Kroz redovitu, komisionu i promotivnu prodaju izdanja, predstavljanje na sajmovima knjiga u Hrvatskoj i inozemstvu, te drugih uz knjigu vezanih manifestacija (Svjetski dan knjige i autorskih prava, Međunarodni sajam knjiga i učila – Interliber, ...), promicat će se izdavačka

djelatnost HDA. Isto će se nastojati kroz povezivanje s različitim mrežnim portalima i drugim pojedinačnim kulturnim i znanstvenim programima drugih institucijama.

Sva događanja u HDA bit će popraćena promotivnim aktivnostima za koje će biti pripremane najave, pozivnice, plakati i objave za web stranice i društvene mreže. Pripremat će se novi, te ažurirati, redizajnirati i dotiskivati postojeći promotivni materijali. Surađivat će se s mrežnim portalima i drugim medijima zainteresiranim za objavu novosti o događanjima u HDA.

Uz navedeno predviđen je nastavak rada na osmišljavanju i prezentaciji filmskih programa:

- program Filmski četvrtak u HDA
- programi prezentacije hrvatske filmske baštine na web kanalu Hrvatskog državnog arhiva
- program „Kinoteka“ u kinu Tuškanac
- program „Filmski kurikulum“ u kinu Tuškanac
- program „Klasici hrvatskog filma“ u kinu Kinoteka
- program „Dječji filmovi“ u kinu Kinoteka
- program prezentacije hrvatske filmske baštine na Pula film festivalu

Očekuje se da će opisane programe u HDA tijekom godine fizički i/ili virtualno posjetiti oko 2200 posjetitelja.

2.2. Izdavačka djelatnost

U 2022. priredit će se i objaviti dvije redovne periodične publikacije: Arhivski vjesnik br. 65/2022. i Fontes br. 28/2022. Arhivski vjesnik središnji je arhivistički časopis u RH u kojem se objavljuju kategorizirani znanstveni i stručni radovi s područja arhivske teorije i prakse, povijesti institucija, pomoćnih povijesnih i informacijskih znanosti, a dijelom i prilozi koji ne podliježu recenzentskom postupku (prikazi i ocjene knjiga i časopisa, izvještaji sa skupova i sl.). U novom pak broju Fontesa objavit će se odabrano gradivo iz nekoliko fondova HDA, vezano uz 30. obljetnicu međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske 1992.

Planiramo objaviti i nekoliko monografskih naslova. Knjiga *Redarstveni bestijarij. Portreti međuratnih upravitelja zagrebačke policije* prikazom života i djelovanja osoba od najvišega vladareva povjerenja i njihovih postupaka prema političkim neprijateljima režima produbit će spoznaje o tom relativno nedavnom, ali uvelike neistraženom razdoblju naše prošlosti što je ujedno i temeljni cilj publikacije. Ova znanstvena monografija utemeljena je uglavnom na izvornim arhivskim vrelima Hrvatskoga državnog arhiva te odgovarajućim tiskovinama i literaturi.

Knjiga *Glava za zub. Talijansko-četnička suradnja 1942.* nastojat će cjelovito iznijeti razloge i uzročnike suradnje talijanskoga Višeg zapovjedništva oružanih snaga Slovenija – Dalmacija (*Comando Superiore Forze Armate di Slovenia e Dalmazia*) i četničkih snaga na području Rame, njezinu uspostavu, operativno provođenje i njezine posljedice, te posebice kako je ta suradnja utjecala na odnose unutar sila Osovine.

Povodom 100.-e obljetnice rođenja Vesne Parun planira se izdati monografija njenih još neobjavljenih auto-biografskih i memoarskih zapisa iz njenoga osobnoga arhivskog fonda. Time bismo obilježili značajnu godišnjicu istaknute hrvatske književnice, prevoditeljice i slikarice, a istovremeno ponovo skrenuli pozornost na vrijednost i raznolikost arhivskoga gradiva kojega čuvamo u HDA.

Izdanjem u 2019. pokrenutoj ediciji *Riječ iza slike*, planira se objaviti knjigu snimanja znamenitoga hrvatskog filma *Martin u oblacima* redatelja B. Bauera, popraćeno uvodnim

esejima, odabranom foto dokumentacijom te biografijama glavnih glumaca i autora, čime će se stručnoj i široj javnosti predstaviti ovaj tip popratnoga filmskog gradiva.

2022. godine planira se i pokretanje nove edicije *Hrvatski filmski almanah* koja bi u svojim izdanjima kroz razna razdoblja obuhvatila cjelokupnu hrvatsku produkciju dugometražnih igranih filmova, od 1917. i filma „Brcko u Zagrebu“ do danas, a sustavno bi predstavljala ukupno popratno filmsko gradivo koje nastaje prilikom stvaranja filma (plakati, fotografije, scenariji, knjige snimanja, filmsku glazbu, ...). Navedeno gradivo često čuva informaciju i zapis o filmovima koji se nisu sačuvali kao filmski zapis, te tim više pridonose konstatiranju i evidentiranju filmske povijesti i baštine u Hrvatskoj.

Važna zadaća Hrvatske kinoteke Hrvatskoga državnog arhiva je omogućavanje dostupnosti audiovizualnog gradiva iz svojih zbirki zainteresiranim korisnicima te promocija toga gradiva u svrhu upoznavanja građana s hrvatskom filmskom baštinom. U tu je svrhu Hrvatska kinoteka pokrenula projekt DVD izdanja hrvatske filmske baštine. DVD izdanje u dva dijela „Zagreb na filmu 1915. – 1945.“ polučilo je izniman interes građana te je u roku od nekoliko godina rasprodan je prvi dio izdanja, zbog čega je prije nekoliko godina izrađen njegov dotisak. U međuvremenu je rasprodan i drugi dio, te u 2022. planiramo napraviti dotisak i toga dijela.

Informativna bogato ilustrirana brošura o HDA (izdanje na hrvatskom i engleskom jeziku), planirana za 2021. godinu, zbog objektivnih razloga prolongirana je također za 2022.

U 2022. objavit će se i zbornik radova sa stručno-znanstvenoga skupa o najstarijoj karti (1673.) domaćega autora, Stjepana Glavača, koja se čuva u Valvasorovoj zbirci u odsjeku Metropolitanske knjižnice pri HDA.

Sljedeće godine pripremat će se i sljedeće knjige: *Zapisnici Izvršnog komiteta Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske* (1967.), monografija o ženama u iseljeništvu, te *Bibliografija Arhivskoga vjesnika*, s predviđenim završetkom u 2023.

Ovisno o mogućnostima, pojedina izdanja pripremit će se za prijavu na javni poziv Ministarstva znanosti i obrazovanja za dodjelu financijske potpore za izdavanje znanstvenih knjiga i periodike u 2022. godini.

2.3. Znanstveno – istraživačka djelatnost

HDA obavlja znanstvenu djelatnost na područjima informacijskih znanosti, povijesti i drugih srodnih disciplina. Surađuje s drugim znanstvenim organizacijama u zemlji i inozemstvu. Znanstvena djelatnost čini važnu sastavnicu djelatnosti u zaštiti, istraživanju i korištenju arhivskog gradiva, te doprinosi sposobnosti Arhiva da razvija svoju djelatnost i usluge, unapređuje metodologiju i norme stručnog rada u arhivima, te da jača suradnju s drugim ustanovama i organizacijama posebice u zajedničkim razvojnim projektima. U tu svrhu je u HDA prije tri godine osnovan Zavod Ivan Kukuljević Sakcinski, koji je od tada glavni nositelj znanstvenih aktivnosti.

Hrvatski državni arhiv u povodu 100-te obljetnice rođenja prvoga predsjednika suverene i samostalne Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana, shodno epidemiološkim prilikama planira organizirati znanstveni skup na kojemu bi se s historiografskoga i arhivističkoga gledišta pokušao približiti život toga istaknutog dionika naše prošlosti. Događaj je zamišljen kao jednodnevni znanstveni skup podijeljen u nekoliko cjelina u kojima bi bile razložene najvažnije sastavnice profesionalnoga i političkog djelovanja prvoga hrvatskog predsjednika, uključujući i vrednovanje njegova historiografskog opusa.

U 2022. nastaviti će se projekt izrade baze žrtava logora Auschwitz s područja Hrvatske, koja će biti sastavni dio planiranoga stalnog muzejskog postava u Državnome muzeju Auschwitz-Birkenau. Navedena je aktivnost bila planirana za 2021., ali zbog općih okolnosti nije bila realizirana. Unutar opisane aktivnosti završit će se započeta istraživanja i sravnjivanje podataka s postojećim parcijalnim/nepotpunim popisima žrtava. Predviđaju se dodatni istraživački boravci u domaćim i inozemnim ustanovama u kojima se o navedenome čuvaju relevantni izvori, koji će biti realizirani u skladu s okolnostima,

Djelatnici HDA kao suradnici-istraživači, sudjeluju u provedbi dvaju projekata koje financira Hrvatska zaklada za znanost: prvi je istraživački projekt „Ekspozicija: Teme i aspekti hrvatske fotografije od 19. stoljeća do danas“ (projekt traje od 1.2.2020. do 31.1.2024. pod koordinacijom Instituta za povijest umjetnosti), a drugi je uspostavni istraživački projekt „CROCEANIA-Istraživanje emocija u (re)konstrukciji identiteta dijaspore: Hrvati u Australiji i Novom Zelandu (1945.-1991.)“ (projekt traje od 1.3.2021. do 28.2.2026. pod koordinacijom Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar).

HDA će također sudjelovati u organizaciji Festivala povijesti *Klifefest* 2022., kao već dugogodišnji aktivni partner.

Nastavit će se i suradnja s visokim učilištima kroz sudjelovanje djelatnika HDA u izvođenju nastave, održavanje pojedinačnih tematskih predavanja za seminarske grupe, organiziranje praktičnoga rada te druge oblike suradnje u visokoškolskim i srednjoškolskim programima.

3. Dugoročno očuvanje arhivskoga gradiva

HDA treba osigurati primjerene uvjete za preuzimanje gradiva svih stvaratelja u svojoj nadležnosti po protoku 30 godina od njegova nastanka kad se radi o konvencionalnome gradivu, odnosno 10 godina od nastanka elektroničkoga (digitalnoga) gradiva. Aktivnosti na tom području usmjerene su na poboljšanje načina upravljanja uvjetima u spremištima, provođenje mjera aktivne zaštite gradiva koje je ugroženo ili oštećeno, tehničko uređivanje gradiva, uređenje novih spremišta za preuzimanje gradiva, unaprjeđenje informacijskoga sustava HDA na način da obuhvati i podrži upravljanje spremištima i gradivom u procesu obrade i korištenja. Jedna od strateških zadaća je, u suradnji s drugim državnim tijelima i gospodarskim subjektima, pokretanje i uspostave e-arhiva.

3.1. Podrška stvarateljima u upravljanju dokumentacijom

Davanjem podrške javnim tijelima i drugim organizacijama u upravljanju dokumentacijom koja nastaje njihovim radom, HDA doprinosi učinkovitosti i racionalnosti dokumentacijskih sustava javnih tijela i ustanova, te utječe na kvalitetu i obrađenost dokumentacije koju će s vremenom preuzeti. Te aktivnosti uključuju i podršku područnim državnim arhivima u upravljanju njihovim gradivom, ali i podršku u radu sa stvarateljima gradiva u njihovoj nadležnosti. Obzirom na već spomenutu *Provedbenu odluku Vijeća o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Hrvatske*, i u segmentu podrške stvarateljima i posjednicima javnoga arhivskog i dokumentarnoga gradiva, naglasak će posebice biti na konzultativne aktivnosti glede svih vrsta postupanja i upravljanja gradivom pravosudnih tijela.

Tijekom 2022. planira se obaviti četrdesetak redovnih i dvadesetak izvanrednih nadzora nad zaštitom gradiva kod javnih i privatnih stvaratelja i posjednika arhivskoga gradiva.

Predviđa se izdavanje tridesetak suglasnosti na interne akte o upravljanju arhivskim i dokumentarnim gradivom, te rješavanje oko 150 zahtjeva za izlučivanjem (većinom) javnoga dokumentarnoga gradiva.

Ovisno o raspoloživim resursima, za 5-7 stvaratelja/posjednika u nadležnosti, kroz posebne projekte suradnje HDA će pružiti stručnu podršku u obradi i opisu gradiva, izradi normativnih akata za upravljanje dokumentacijom, ili kroz privremeni smještaj njihova gradiva u HDA.

Redovito će se pružati podrška stvarateljima/posjednicima te područnim državnim arhivima u vezi dostave podataka o gradivu.

Djelatnici Odjela depozita Zagrebačke nadbiskupije redovito će nadzirati rad pismohrane Nadbiskupskog duhovnog stola te pružati pomoć kod sređivanja gradiva pojedinih ustanova Zagrebačke nadbiskupije.

Planira se održavanje četiri trodnevna *Tečaja uredskoga poslovanja i upravljanja dokumentacijom* namijenjenih djelatnicima zaduženima za rukovanje i upravljanje gradivom kod stvaratelja (modul 1 Programa usavršavanja). U 2020. godini započelo se s online tečajevima, koji su se nastavili i u 2021. te obzirom na broj ovogodišnjih sudionika svakako u 2022. planiramo doseći „predpandemijsku“ brojku od 140 polaznika. Dodatno se planira i održavanje specijaliziranih radionica s temom izrade internih normativnih akata u svezi upravljanja dokumentacijom (vezano uz nove provedbene akte arhivskoga zakona), potom s temom preventivne i primarne zaštite gradiva, organizacije digitalizacije gradiva te uzusima i normama upravljanja digitalnim repozitorijima radi dugotrajnoga očuvanja. Na zahtjev pojedinih stvaratelja/posjednika osmišljavat će se i realizirati specifični edukativni programi prilagođeni posebnim potrebama poslovanja i upravljanja dokumentacijom.

Temeljem zakonske obveze HDA će nastaviti s preuzimanjem javnoga arhivskog gradiva nastalog do 1990. godine. To će se gradivo preuzimati ovisno o raspoloživim spremišnim kapacitetima HDA i prema listi prioriteta, ovisno o uvjetima smještaja i stanja toga gradiva kod stvaratelja/posjednika, odnosno, ovisno o mogućnostima stvaratelja/posjednika da ispoštuju sve propisane uvjete predaje gradiva.

Predviđa se rješavanje oko 50 predmeta preuzimanja privatnoga gradiva u HDA po osnovi darovanja i otkupa, te davanje mišljenja na 3-5 postupaka otkupa gradiva drugih državnih arhiva. Na taj način osiguravamo da vrijedno gradivo bude trajno u vlasništvu javnih arhivskih ustanova, primjereno zaštićeno i dostupno korisnicima.

Od proizvođača filmova nastaviti će se preuzimati filmsko gradivo – djela predviđena za kinematografsko prikazivanje s odgovarajućim popratnim filmskim gradivom (scenarij, knjiga snimanja, ispis dijaloga, plakat, izbor fotografija i sl.) - od proizvođača filmova. Jednako tako nastaviti će se s preuzimanjem AV gradiva od privatnih posjednika i stvaratelja koji će se javljati s ponudama gradiva. Na osnovu evidencija u Hrvatskoj kinoteci, te evidencija koje vodi Hrvatski audiovizualni centar, revidirat će se podatci o do sada završenim filmskim djelima koja producenti još uvijek nisu predali u Hrvatsku kinoteku, te će se nastojati prikupiti i to gradivo.

U 2021. izrađene su upute, obrasci i drugi potrebni dokumenti, te su utvrđena mjerila i postupci, obveze i odgovornost HDA u provođenju postupka ocjene sukladnosti pravila, tehnologija i postupaka pretvorbe gradiva u digitalni oblik, te izdavanja odgovarajućih potvrda na zahtjev tijela javne vlasti i drugih osoba. U tom smislu očekuje se i određen broj formalnih zahtjeva za ocjenom sukladnosti, koji će se rješavati u zadanim rokovima, ali i velik broj informativnih upita o uvjetima za ishođenje navedenih potvrda.

3.2. Spremišta i upravljanje gradivom u spremištima

Cilj je zaštite gradiva optimizirati uvjete pohrane i tako usporiti procese njegova starenja te ga zaštititi od oštećenja, gubitka ili propadanja. Da bi se to postiglo, potrebno je osigurati i unaprijediti primjerene uvjete pohrane i odgovarajući režim zaštite gradiva, u skladu sa standardima struke.

Budući smo u 2021. završili rekonstrukciju i učvršćenje nadgrađa koje nad Velikom čitaonicom nosi kupolu i stubovlje sa skupnim bakrenim skulpturama sova, a također je realizirana i nabava projektne dokumentacije za generalnu klimatizaciju prostorâ HDA, u 2022. predviđamo započeti dio radova u okviru daljnje sanacije zgrade na Marulićevom trgu iz sredstava Fonda solidarnosti EU (podredno *Projekt provedbe mjera zaštite kulturne baštine oštećene u potresu* kojega provodi Ministarstvo kulture i medija). U dogovoru s Ministarstvom kulture i medija planira se nadalje realizacija klimatizacije (potpuno nov sustav grijanja/hlađenja) barem dijela zgrade, a također i nabava projektne dokumentacije drugih konstatiranih potrebnih radova (građevinskih, strojarskih, električnih, restauratorsko-konzervatorskih i dr.). U 2022. očekuje se svakako i početak izvođenja nekih od planiranih radova.

Obzirom na raspoložive izvore financiranja, u suglasnosti s osnivačem, pristupit će se preliminarnim koracima izgradnje novih spremišnih kapaciteta na lokaciji Kerestinec, u smislu nabave projektne dokumentacije, a prema okolnostima potencijalno će se moguće započeti i s nekom od početnih faza radova.

Također ovisno o raspoloživim sredstvima, nastaviti će se s ulaganjima u poboljšanje sustava kartičnoga ulaska u spremišta, tehničke i vatrodajne zaštite u spremištima i nabavu

dodatne opreme (kolica, ljestava i druge opreme za manipulaciju gradivom, opreme za održavanje mikroklimatskih uvjeta, ...).

Neopremljeno će se gradivo opreмати odgovarajućom zaštitnom ambalažom (kutije, omoti, mape, naljepnice) koja udovoljava normama za dugotrajnu pohranu arhivskoga gradiva i knjižne građe, čime će se produljiti njegov očekivani životni vijek. Nastaviti će se također zamjena izvorne uredske ambalaže i otvorenih arhivskih kutija te kutija previsoke kiselosti. Tehnička obrada dijela gradiva potrebna je i radi zamjene dotrajalih omota i omota od kiselog papira, isprašivanja, uklanjanja plastike, metalnih spajalica i drugog štetnog materijala, ažuriranja i ujednačavanja oznaka na tehničkim jedinicama, te ažuriranja topografskih oznaka i topografskih planova spremišta nakon preseljenja gradiva.

Redovito će se ažurirati podatci u topografskome inventaru, kao i evidencija tehničkih podataka o spremištima, te će se označavati novo preuzeto gradivo. Redovito će se održavati urednost i sigurnost spremišta i u njima smještenoga gradiva (otprašivanje gradiva, pregled fizičkog stanja gradiva, očitavanje mikroklimatskih podataka na oko 50 mjernih točaka, razvrstavanje i odvojeno prikupljanje otpada /papir, plastika, metal/, predaja izlučenoga gradiva, multiplikata i dotrajale ambalaže na industrijsku preradu).

3.3. Konzerviranje i restauriranje

Kroz redovni program konzerviranja i restauriranja gradiva odvijat će se radovi na popravcima uveza i izradi novih uveza za redovne potrebe HDA (do 30 knjiga), hitne intervencije i manji konzervatorsko-restauratorski popravci za potrebe izlaganja na izložbama, snimanja, kao i rezanje listova na različite formate i izrada zaštitne ambalaže za gradivo.

Nastavit će se konzervatorsko-restauratorski radovi na gradivu HDA prema listi prioriteta, iz sljedećih fondova i zbirki:

1. HR-HDA-31. Srijemska županija (1563-1850) – kutija br. 927, cca 400 listova
2. HR-HDA-13. Ugarsko namjesničko vijeće – kutija br. 80, cca 400 listova
3. HR-HDA-88. Rudarsko satništvo, Knj. br. 17, 90, 113, 130, 117 i 193 – 2.457 listova
4. HR-HDA-103. Zagrebačka županija – cca 100 knjiga
5. HR-HDA-292. Ministarstvo rada NRH – 5 registraturnih pomagala (knjiga)
6. HR-HDA-367. Državni zavod za statistiku – priprema za digitalizaciju – daljnjih cca 3000 listova
7. HR-HDA-831. Štampar Andrija (korespodencija) – 51 list (korespondencija)
8. HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata – 8 listova (plakati)
9. HR-HDA-902. Kartografska zbirka – 2 karte
10. HR-HDA-904. Zbirka planova – 13 jedinica
11. HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju 1945-1951. – 22 korice
12. HR-HDA-1422. Fond Agencije za fotodokumentaciju; Album br.185, Autor: Milan Pavić –10 listova sa fotografijama, nastavak radova
13. HR-HDA-1607. Telegrafska agencija nove Jugoslavije (TANJUG) – 173 fotografije iz vremena nakon Drugoga svjetskog rata
14. HR-HDA-2039. Urbanistički institut – nastavak preventivne konzervacije
15. HR-HDA-2009. Zbirka fotoalbuma, album 7. »Mary Wolf« – fotoalbum – 330 fotografija, nastavak radova
16. Novine: Seljački dom; Zagreb – cca 30 listova - nastavak radova
17. MR 39 Draganitsh, Helyas: Quaestiones de re liturgica et morali, rukopis – daljnjih 106 listova

Kako bi se smanjio nepovoljan utjecaj vanjskih čimbenika na arhivsko gradivo koje se čuva u spremištima, nastaviti će se program preventivne zaštite gradiva na fondovima: HR-HDA-67. Državni zavod za statistiku, HR-HDA-1060. Podžupanija zagrebačka, i dijela fonda HR-HDA-2039. Urbanistički institut Hrvatske.

Na gradivu na kojem se odvija konzervatorsko-restauratorski postupak provodit će se potrebna mikroskopska istraživanja (analiza i identifikacija papirnih vlakana, identifikacija podrijetla kože i pergamene), kemijska ispitivanja (ispitivanje pH vrijednosti papirnog nositelja gradiva, topljivost pigmenata, spot testovi tinta i veziva u bojanim slojevima), te povijesna i povijesno-umjetnička istraživanja.

U slučaju potrebe poduzet će se izvanredne intervencije spašavanja gradiva u *Centru za spašavanje gradiva* nakon katastrofa koji je opremljen liofilizatorom, komorom za zamrzavanje i prostorijom za kontrolirano sušenje gradiva. Iskustva posljednjih godina ukazuju da valja biti spreman na 1 do 3 takva slučaja.

Prema prioritetima ugroženosti, potrebama i zahtjevima, nastaviti će se konzervatorsko-restauratorski radovi na gradivu drugih posjednika.

Svi obavljeni konzervatorsko-restauratorski radovi bit će dokumentirani u pisanom obliku i fotodokumentirani digitalnom kamerom. Opseg fotodokumentiranja i dokumentiranja prilagodit će se stupnju složenosti oštećenja i obimu konzervatorsko-restauratorskih zahvata.

3.4. Zaštitno i sigurnosno snimanje (mikrofilmiranje, digitalizacija)

U okviru programa zaštitnoga i sigurnosnoga snimanja gradiva kroz digitalizaciju i mikrofilmiranje, izradit će se oko 350 000 digitalnih snimaka gradiva iz sljedećih fondova i zbirki HDA:

1. HR-HDA-25. Ugarska dvorska komora. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva
2. HR-HDA-259. Redarstvena oblast za grad Zagreb – nastavak snimanja iz 2021.
3. HR-HDA-902. Kartografska zbirka – nastavak snimanja iz 2021.
4. HR-HDA-907. Zbirka stampata – nastavak snimanja iz 2021.
5. HR-HDA-1379. Fotografije radničkog i komunističkog pokreta.
6. HR-HDA-1421. Arhiv mapa za Hrvatsku i Slavoniju – katastarsko gradivo, upisnici čestica – nastavak snimanja iz 2021.
7. HR-HDA-1422. Fond fotografija Agencije za fotodokumentaciju – nastavak snimanja iz 2021.
8. HR-HDA-1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP-a – nastavak snimanja iz 2021.
9. HR-HDA-1561. SDS RSUP SRH – nastavak snimanja iz 2021.
10. HR-HDA-1616. Predsjedništvo SRH.
11. HR-HDA-1741. Ured predsjednika RH Franje Tuđmana, fotografije – nastavak snimanja iz 2021.

U okviru projekta Digitalizacija kulturne baštine 2019 – 2021 (produljenje: 2022) Ministarstva kulture i medija, nastaviti će se s pripremom određene količine gradiva za digitalizaciju iz sljedećih fondova i zbirki:

1. HR-HDA-25. Ugarska dvorska komora. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva (1251-1864)
2. HR-HDA-79. Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove. Pravila društava (1870-1921)

3. HR-HDA-890. Personalni spisi državnih službenika Zemaljske vlade, Pokrajinske uprave, oblasnih uprava, Savske banovine, Banovine Hrvatske i ministarstva NDH. Zbirka personalija
4. HR-HDA-1076. Ured za podržavljeni imetak Odjela za novčarstvo, državnu imovinu i dugove Ministarstva državne riznice (PONOVA) (1941-1945)
5. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH. Zapisnici sjednica. Spisovodstvene evidencije (1953-1990)
6. HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju. Odluke Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju (serija) (1945-1951)
7. HR-HDA-1652. Komisija za odlikovanja Predsjedništva SRH. 2.1. Zapisnici sjednica
8. HR-HDA-367. Republički zavod za statistiku. Popisi stanovništva
9. HR-HDA-2039. Urbanistički institut (1947-1996)
10. HR-HDA-1354. Režimske i reakcionarne organizacije (grupa VII)
11. HR-HDA-1363. Politička situacija (grupa XXI)
12. HR-HDA-907. Zbirka stampata
13. HR-HDA-1421. Arhiv mapa za Hrvatsku i Slavoniju. Upisnici čestica

Osim samoga snimanja, digitalizacija arhivskoga gradiva uključuje i pripremu prostora i uređaja za snimanje, izradu probnih snimaka, kontrolu rezultata, izradu izvedenih snimaka (slika za pregled i identifikacijskih sličica), kao i pohranu dobivenih digitalnih datoteka na odgovarajuće jedinice.

Unutar istoga programa izradit će se oko 30.000 master-snimaka (negativa) na mikrofilmu. Poslovi mikrofilmiranja gradiva nastaviti će se na ranije započete fondove HR-HDA-78. Zemaljska vlada. Za sve master-snimke planira se izrada njihovih direkt-duplikata i korisničkih pozitivâ. Izrada svih mikrofilmskih svitaka uključuje razvijanje/fiksiranje slike na filmu, kontrolu kvalitete i integriteta snimljenoga mikrofilma, te završno opremanje svitaka (ambalaža i oznake). Matične su knjige najvećim dijelom mikrofilmirane, no još se uvijek sporadično pronalaze knjige koje nisu snimljene, pa se stoga planira doprema i mikrofilmiranje manjega broja takvih matičnih knjiga.

Zaštita i restauracija audiovizualnih zapisa na filmskoj vrpici iz nacionalne filmske zbirke, te digitalizacija fotokemijski restauriranih filmova kroz projekte iz ranijih godina, realizirat će se sukladno financijskim mogućnostima.

4. Podrška razvoju arhivske službe u RH

HDA je matični arhiv javne arhivske službe u RH. Aktivnosti na tom području bit će usmjerene na razvoj normi i unaprjeđenje stručnoga rada u arhivima, te provođenje programa osposobljavanja i usavršavanja stručnog osoblja u arhivima, kao i osoba koje sudjeluju u upravljanju dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva. Pripremat će se i usklađivati provedba zajedničkih programa razvoja djelatnosti i drugih oblika suradnje u javnoj arhivskoj službi.

4.1. Matični poslovi javne arhivske službe

Matična uloga HDA u javnoj arhivskoj službi u RH uključuje i pružanje potrebne stručne pomoći u zaštiti i upravljanju arhivskim gradivom u arhivima i izvan arhiva. Taj vid potpore područnim državnim arhivima i drugim posjednicima dokumentarnoga i arhivskog gradiva potreban je radi usklađivanja i standardizacije osnovnih evidencija arhiva, pripreme i dostave podataka za središnje evidencije javne arhivske službe, obrade i opisa gradiva, odnosno, ujednačavanja postupanja u svim područjima djelatnosti javnih arhiva i stvaratelja/posjednika u njihovoj nadležnosti. S tim ciljem planiramo organizirati i realizirati sljedeće aktivnosti:

- predavanja i radionice za djelatnike arhiva vezano uz pojedina stručna područja rada (obrada i opis gradiva, zaštita, korištenje, stručni standardi, digitalizacija i sl.),
- instruktazne obilaske i obuku djelatnika arhiva za vođenje propisanih evidencija, obradu i opis arhivskog gradiva primjenom međunarodnih arhivističkih standarda, te primjenu alata u evidentiranju, obradi i digitalizaciji gradiva,
- stručnu podršku djelatnicima arhiva u svezi s uvođenjem novih metodologija stručnoga rada u poslovne procese arhiva,
- predavanja i radionice za stvaratelje gradiva vezano uz upravljanje gradivom (vrednovanje, primjenu klasifikacijskih planova, evidentiranje i dostavu popisa gradiva arhivu i dr.),
- tečajeve o zaštiti i obradi gradiva za djelatnike stvaratelja gradiva,
- usavršavanje djelatnika koji provode programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja radi stjecanja dodatnih znanja potrebnih za unaprjeđenje programa.

Središnje evidencije javne arhivske službe u RH koje vodi HDA redovito će se ažurirati i dopunjavati novim podacima.

Iako je važeći Zakona o arhivskom gradivu i arhivima stupio na nagu prije tri godine, a većina njegovih podzakonskih akata u prethodnoj i prošloj godini, i dalje će dio aktivnosti biti usmjeren pružanju podrške u njihovoj implementaciji i promociji.

4.2. Sukcesija arhivskoga gradiva bivše SFRJ

U lipnju 2004. godine stupio je na snagu Sporazum o pitanjima sukcesije između zemalja sljednica bivše Jugoslavije. Aneksom D: Arhivi uređeno je pitanje sukcesije saveznih arhiva, čime su stvoreni pravni preduvjeti za pokretanje postupka sukcesije bivših saveznih arhiva i povrata arhivskog i filmskog gradiva koje je svojevremeno odneseno s područja Hrvatske.

Prema ovom Sporazumu, Hrvatska ima pravo na svo arhivsko gradivo koje je izvorno nastalo radom institucija iz raznih razdoblja hrvatske povijesti koje je odnešeno s njezina područja, arhivsko gradivo nastalo radom bivših saveznih institucija koje je potrebno za rad državnih tijela i na dijelove saveznih arhiva koji su nastali ili se odnose na područje Hrvatske. Preostalo arhivsko gradivo saveznih institucija smatra se zajedničkom baštinom, što također treba pobliže urediti sporazumom između zemalja sljednica.

Tijekom višegodišnjih pregovora o sukcesiji, koji su prethodili parafiranju Sporazuma, Hrvatski državni arhiv je na temelju dostupnih podataka identificirao cjeline arhivskog i filmskog gradiva koje bi trebale pripasti Hrvatskoj, odnosno – u slučaju gradiva koje je odneseno s područja Hrvatske – trebalo bi biti vraćeno. Da bi se to moglo izvršiti, potrebno je sustavno evidentiranje gradiva za koje smo zainteresirani i pripremanje odgovarajućih popisa prema kojima će se sukcesija, odnosno povrat gradiva izvršiti.

Do sada je održano šest sastanaka predstavnika zemalja slijednica za provedbu Aneksa D. Sporazuma. Na ovim sastancima nisu raspravljani zahtjevi pojedinih zemalja, no dogovoreno je da se pokrene projekt digitalizacije gradiva, kako onog koje se može smatrati zajedničkom baštinom zemalja slijednica, tako i onog koje je predmet zahtjeva pojedinih strana. Budući tijekom 2020. godine zbog okolnosti globalne pandemije virusa SARS-CoV-2 nije bilo daljnjih sastanaka ni aktivnosti, a u 2021. su održana dva virtualna sastanka koja nisu rezultirala znatnijom operativnom provedbom, isto se planira za 2022. ukoliko situacija bude dozvoljavala.

Među gradivom koje u okviru sukcesije treba biti vraćeno RH je i filmsko gradivo. U sklopu priloga *Ugovora o pitanjima sukcesije* navedene su i institucije u kojima se nalaze cjeline filmskoga gradiva koje treba biti vraćeno: *Jugoslovenska kinoteka*, *Institut za film* i *Jugoslavija film*. Budući da je prošlo dvadeset godina od potpisivanja spomenutog ugovora, a gradivo u međuvremenu nije istraženo ili pregledano od predstavnika srodnih institucija iz RH, potrebno je potvrditi lokacije i utvrditi stanje u kojem se gradivo sad nalazi. Realizacija ovoga programa omogućit će uvid u trenutno stanje očuvanosti gradiva i dati informacije nužne za pripremu potrebnih resursa za povrat tog gradiva u RH. Riječ je o otprilike 10 milijuna metara gradiva i nekoliko dodatnih cjelina za koje je teško utvrditi točnu količinu. Za usporedbu, odjel Hrvatske kinoteke trenutno čuva otprilike 27 milijuna metara gradiva, dakle radi se o gotovo pola količine sadašnje zbirke.

4.3. Povećanje stručnih kompetencija i dijeljenje znanja

HDA će nastaviti aktivnosti u okviru članstva u međunarodnim stručnim udrugama i udruženjima, na tekućim međunarodnim arhivskim projektima u koje je uključen, kao i u pripremi i provođenju aktivnosti na području međunarodne suradnje, samostalno i u suradnji s drugim ustanovama i udrugama (Međunarodno arhivsko vijeće – ICA, Međunarodno udruženje filmskih arhiva – FIAF, Europsko udruženje filmskih arhiva – ACE, Međunarodno udruženje konzervatora – IADA, Međunarodni centar za arhivska istraživanja – ICARUS i dr.).

Nastavit će se bilateralna suradnja s nacionalnim arhivima i arhivskim ustanovama država u okruženju. Redovito će se evidentirati aktivnosti i obveze, te dokumentacija iz područja međunarodne suradnje.

Suradnja će biti kontinuirana i s drugim arhivima, institutima, visokim učilištima, baštinskim ustanovama, te ostalim kulturnim i znanstvenim ustanovama s kojima se planiraju i provode zajednički projekti. Kao članovi više ekspertnih grupa u domaćim i međunarodnim tijelima, djelatnici HDA sudjelovat će u njihovu radu, te davati stručna mišljenja vezana uz zaštitu arhivskoga gradiva, a dio djelatnika HDA sudjelovat će u radu stručnih tijela i povjerenstava drugih ustanova.

Zaposlenici će se poticati na stručno usavršavanje i sudjelovanje u istraživačkim projektima. U programe koje organiziramo ili u kojima sudjelujemo, nastojat će se uključiti i stručno osoblje ostalih javnih arhiva u RH.

4.4. Administrativna i tehnička podrška radnim procesima

Prema svojim zaduženjima, djelatnici HDA redovito će sudjelovati u radu Poslovnoga kolegija i Stručnoga vijeća HDA, te obavljati poslove u desetak stalnih povjerenstava, odbora i uredništava HDA kojih su članovi, kao i u drugim povremenim povjerenstvima i radnim skupinama za koje će postojati potreba. U ustanovi djeluje i Radničko vijeće, te osobe s posebnim ovlaštenjima na pojedinim područjima iz djelokruga HDA, odnosno, nastavno na druge zakone i propise kojih smo obveznici.

Redovito će se prikupljati i obrađivati podatci o sudjelovanju djelatnika HDA na stručnim i znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Obavljat će se zadatci vezani uz planiranje i izvještavanje o radu, koordiniranje posebnih programa i projekata, te prema potrebi održavati radni sastanci pojedinih stručnih grupa, odjela i odsjeka.

Obavljat će se svi pravni, financijsko-knjigovodstveni, kadrovski, administrativni, materijalni i tehnički poslovi prema važećim propisima i prema potrebama HDA. U segmentu održavanja i poboljšanja IT infrastrukture HDA provodit će se sve redovite aktivnosti kojima je cilj osigurati raspoloživost resursa i usklađenost IT sustava s potrebama ustanove.

KLASA: 001-02/21-02/03

URBROJ: 565-01/2-21-1

Zagreb, 31. srpnja 2021.

PREDLAGATELJ

dr. sc. Dinko Čutura, ravnatelj HDA

112. 12.10. ZAGREB
Marulićev trg 21
6

Doneseno na 14. sjednici (elektroničkoj) Upravnoga vijeća Hrvatskog državnog arhiva, održanoj 6. kolovoza 2021.

**PREDSJEDNIK
UPRAVNOGA VIJEĆA
HRVATSKOG DRŽAVNOG ARHIVA:**

dr. sc. Dražen Kušen